

JOŽA SKOK: *GARESTINSKI HORTUS VERBI*¹

Joža Skok, GARESTINSKI HORTUS VERBI – Varaždinska književna hrestomatija, Ogranak MH Varaždin – Naklada Tonimir, Varaždinske Toplice, 2012.

Dubravko Jelčić, Zagreb

“Pišući o drugima, i književni historik i kritik govore posredno o pitanjima vlastitog života.”² Tako je, očito, Antun Barac rezimirao vlastito iskustvo. Kolega Skok i ja bili smo posljednji naraštaj studenata koji je imao sreću puna dva semestra slušati njegova predavanja, prije nego što se razbolio. Ne znam je li Joža, pišući svoje studije, pamtio ovu Barčevu misao, ali pamtio li je ili ne, on ju je doslovno slijedio cjelokupnim svojim djelom, koje obuhvaća desetak knjiga književno-kritičkih i književno-povijesnih studija, eseja i rasprava, sve do ove najnovije, *Garestinski hortus verbi*, koja je pred nama. Ubrojimo li pak u njegov opus i antologije dječje i kajkavske književnosti, možda i petnaestak njih, onda je njegov opus još impresivniji. Potvrdio je njime istinitost Barčeve spoznaje, a ujedno i vjerodostojnost svoga znanstvenog zanimanja i svoga pisanja.

A što najintenzivnije živi u svakome od nas, što je u našem vlastitom životu najviše naše? Nedvojbeno, to je ono što smo ponijeli iz svoga djetinjstva i svoga zavičaja. Moramo li onda objašnjavati, zašto je svoj znanstveno-istraživački i kritički rad Joža Skok u cijelosti posvetio književnosti za djecu i varaždinskom krugu hrvatske književnosti, u kojoj je dominantna hrvatska kajkavska književna riječ? To su dvije komponente, koje povezuju djetinjstvo i zavičaj.

Kao da traga za vlastitim duhovnim etimonom, za autentičnim izvorištem svoje duhovnosti, svoga duhovnog svijeta, Skok istražuje rječitost književnosti za djecu i jezično-stilske domete hrvatske književnosti kajkavskog izraza, otkrivajući u njima dosad nepoznate i stoga nepoznate književne vrijednosti.

---

¹ Izlaganje na predstavljanju knjige u Varaždinu, 3. svibnja 2012. i u Zagrebu u Društvu hrvatskih književnika, 10. svibnja 2012.

² Antun Barac: *Bijeg od knjige*; Zagreb, 1965., str. 40

Ograničimo se u ovoj prigodi samo na ovu posljednju temu: na Skokovo bavljenje hrvatskom kajkavskom književnošću kao dominantnim segmentom Varaždinskoga književnog kruga i na značenje njegove knjige *Garestinski hortus verbi* u tom kontekstu. Poslije knjiga *Moderno hrvatsko kajkavsko pjesništvo* i *Kajkavski kontekst hrvatske književnosti* (1985.) te *Ignis verbi kajkavicae* i *Garestinski panopticum* (2007.), u kojima je raspravljao brojna teorijska pitanja poetike kajkavskog zavičajno-idiomskog izraza i kritički analizirao mnoge autore i njihova djela, Joža Skok u ovoj knjizi, varaždinskoj književnoj hrestomatiji kao da želi podkrijepiti i okruniti dosadašnja istraživanja, donosi njihovu sintezu: Šezdeset osam autora, od Ivanuša Pergošića iz XVI. stoljeća do najmlađih suvremenika Borisa Perića i Denisa Peričića, predstavljeno je pregnantnim uvodnim portretom s iscrpnom bibliografijom i literaturom, te reprezentativnim izborom iz njihova djela.

Tako smo dobili svojevrsni književno-povijesni pregled varaždinskog književnog kruga, a ujedno i prilog povijesti hrvatske književnosti.

Ova knjiga me posebno raduje i zato što potvrđuje tezu koju odavno zastupam, i na kojoj sam koncipirao svoju *Povijest hrvatske književnosti*, da ona, hrvatska književnost, nije centralizirana struktura. Od samih svojih početaka ona ima snažna regionalna obilježja. Na našem književnom zemljovidu ističu se, u prvom redu, dakako, Dubrovnik, a zatim i Split, i Zadar, i Varaždin, i Vinkovci, i Požega, pa i Osijek, i Slavonski Brod, i još poneki, u kojima se, tijekom stoljeća, više ili manje kontinuirano, stvarala i razvijala hrvatska književnost. Ali taj regionalizam hrvatske književnosti nije nikada bio faktor njene dezintegracije nego upravo obratno, obogaćujući je raznolikošću, bio je faktor njene homogenosti.

Iako je uz temu kojom se bavi i građu o kojoj raspravlja i koju istražuje vezan ne samo stručno nego i emotivno, Skok je u svojim kritičkim prosudbama i valorizacijama ostvario visoki stupanj znanstvene pouzdanosti, uvjerljivosti i prihvatljivosti. Nastojao je i uspio objektivirati svoje poglede oslanjajući se na provjerene činjenice i estetski relevantne kriterije u kontekstu povijesnog vremena. Vrstan znanstvenik, on je u svoje zaključke i spoznaje integrirao rezultate do kojih su došli njegovi prethodnici kao i one vlastitih istraživanja, koja on sada prvi objelodanjuje, pa s pravom možemo zaključiti, da u ovoj knjizi Jože Skoka imamo dragocjeni prilog poznavanju naše hrvatske književnosti kao cjeline, a ne samo jednoga njezina segmenta, onoga kajkavskoga, i ne samo prošlih stoljeća nego i našega vremena.

Ne sumnjam da će ova knjiga utjecati i na književno-povijesnu prosudbu nekih, sada se to može sa sigurnošću reći, doista podcijenjenih i zaboravljenih pisaca. Pero Magerl Gotalovački (1890.-1929.) jedan je od onih na koje mislim kada to kažem. Skok je slikovito oživio lik ovoga zanemarenog pjesnika i pripovjedača iz razdoblje prve Moderne, pisca iz kruga Matoševih discipulusa, na kojega je svojedobno ali bezuspješno, upozoravao i Gustav Krklec. Skok nas uvjerava da njegova lirika "nije nimalo ispod razine nekih imena Wiesnerove antologije", pa navodi imena Vilka Gabarića, Karla Häuslera, Stjepana Parmačevića i Milana Vrbanića. Prikazujući uvodnim portretima svakoga autora Skok uvijek poentira ono bitno: Milana Crnkovića definira kao istraživača književnosti za djecu koji je okrenuo novu stranicu razgovora o njoj, jer je gleda i prosuđuje kao sastavni

dio književnosti, sastavni dio umjetnosti riječi, a ne kao njezin manje vrijedni pedagoško-didaktični privjesak. A Vladislava Vežića, pjesnika iz postilirskog razdoblja hrvatskoga književnog romantizma, s pravom ističe ne toliko kao pjesnika nego prvenstveno kao prevoditelja Goethea i Mollièrea, Chateaubrianda, Ljermontova i Leopardija, čime je indirektno dokazao da hrvatska književnost i u tom presudnom povijesnom trenutku, kada su se konačno integrirali svi njeni dijelovi, nije bila provincijski zatvorena, zabavljena sama sobom, nego je uspješno, a to znači kreativno, komunicirala s europskom književnošću.

Skokovu hrestomatiju, najzad, sa zanimanjem će čitati svaki ljubitelj književnosti. Iako znanstveno utemeljeni, portreti u njoj pisani su čitko i pitko; oni su primjer znanstvenog štiva pisana jasno i čisto, neopterećena hipertrofijom znanstvene terminologije. To nas upućuje na zaključak da je namijenjena u prvom redu širokom čitateljstvu s ciljem da ga upozna i privuče izvornoj književnoj riječi. Ali ako i nije namijenjena znanstvenicima, ova knjiga će, siguran sam, otkriti i mnogima od njih ponešto novo, nešto što dosad nisu znali.

*Naslovnica knjige
Jože Skoka:
Garestinski hortus verbi*